Carte de blestem

Lupta sătenilor pe cale judiciară pentru eliberarea lor şi a moşiilor lor din starea de aservire apare ca un fenomen permanent în istoria justiţiei româneşti. În epoca feudală, se avea o mare încredere în valoarea jurământului şi exista, în ansamblu, o înaltă concepţie morală despre rolul jurătorilor în justiţie. Judecăţile cu jurători reflectă lupta dârză dusă de ţărani pentru a se apăra împotriva deposedării şi aservirilor, iar valoarea probei cu jurători a rămas, în mare, statornică. Când câştigau ocinile şi libertatea prin dovada cu 6 jurători şi, apoi, când pierdeau procesul prin contraproba a feudalilor cu 12 jurători, ţăranii cereau proba finală, cu 24 de jurători, sau chiar proba excepţională, cu 48.

Jurământul se făcea de regulă în biserică, în faţa celor împricinaţi, asistaţi de preot, episcop sau mitropolit, după caz, fiecare îmrbăcat în odăjdii, care citea cartea de blestem tuturor celor adunaţi. Jurătorul, cu mâna pe Sfânta Evanghelie, trebuia să spună adevărul. Domnul aplica pedepse severe celor care au fost prinşi cu minciuna, cum s-a întâmplat în 20 mai 1620, când domnul Alexandru Iliaş l-a scos pe Storbe cu ruşine din Divan şi i-a dat 200 de toiege, pentru că a umblat cu minciuni şi înşelăciuni. Tot într-un proces dintre românii din Foleşti şi logofătul Oprea din Şirineasa, pentru că a jurat strâmb la 25 iunie 1615, domnul Radu Mihnea s-a mâniat, l-a tuns şi l-a ras de barbă pe un vecin din sat - mare batjocură, deoarece, atunci, cel ce nu purta barbă, era considerat copil, adică necopt. Domnul l-a trimis apoi la Ocna cea mare, la tăiatul sării.

Cartea de blestem se făcea de către episcopi sau de mitropolit, la cererea unui interesat, împotriva unei persoane determinate. Ea putea fi nenominală, adresându-se tuturor celor ce cunosc adevărul în cauza supusă cercetării. Cartea de blestem acţiona ca o clauză unilaterală, cu adausul că forma solemnă dată de către biserică exercita o acţiune mentală puternică asupra celui vizat, iar blestemul ţinea să asigure, în afară de declaraţii, mărturisiri şi acte, veridicitatea declaraţiei.

Cărţile de blestem s-au folosit până la Regulamentul Organic. Cel care jura, trebuia să spună cu dreptate: „*dacă s-au vândut rumâni şi s-au primit bani”*; „*dacă rumânii s-au vândut împreună cu moşia lor”*; „*dacă moşia a fost împresurată* (cotropită, **n.n.**) *şi să recunoască hotarele moşiei”*. Pentru a ilustra cele afirmate, voi prezenta Cartea de blestem a episcopului Damaschin al Râmnicului, din 10 august 1724, cel care a tradus aproape toate cărţile de cult, tipărind câteva, celelalte fiind editate de urmaşii săi, până la episcopul Filaret.

Cartea de blestem era adresată: lui Necula Buzduga, lui Ioan - fratele lui Necula, uncheaşului Dumitru, uncheaşului Petre Cocoşilă, lui Şerban Stoenescu, lui Filip Cârciumarul şi căpitanului Pătraşcu. Acestora li se face cunoscut că *„o parte din moşia din hotarul Buzdugilor care este închinată episcopului de diaconul Nichifor, o parte din moşia Budeşti cu zapis în care sunt iscăliţi şi cămăraşii de la Ocnele Mari, care au fost mai înainte şi cu alte obraze de crezut iar episcopul Ştefan al Râmnicului au pus şi semne.”* Ei trebuia să *„mărturisească adevărul pe unde merge hotarul cel vechi al Buneştilor de se hotărăşte cu Buzdugii şi unde merge partea acelui diacon Nichifor care a închinat-o la Episcopie, însă pe hotarul cel vechi, care este cumpărat şi el de la Episcopie.”*

După ce arată care sunt hotarele dintr-o ocolnică, episcopul arată:

„De veţi umbla cu dreptate şi veţi mărturisi adevărul cu frica lui Dumnezeu să fiţi şi blagosloviţi de nu să fiţi procleţi afurisiţi de Domnul nostru Iisus Hristos şi de 318 sfinţi părinţi de la Niceia şi de toate sfintele sinoade aşişderea şi de către smerenia noastră fierul pietrele să se topească iar trupurile voastre să stea întregi şi nedezlegate în veci parte şi locaş să aveţi într-un loc cu Iuda vânzătorul şi cu procletul Arie să nu se aleagă de voi şi de casele voastre şi de agoniseala voastră ca praful ce-l spulberă vântul dupe faţa pământului şi pe trupurile voastre să se pună bubele lui Ghiezi să vă înghită pământul de vii ca pe Datam şi să vă cuprindă cutremurul lui Cain.”

Unul dintre jurători, logofătul Şerban Stoienescu, a însemnat pe dosul Cărţii de blestem: *„Văzând groaznica carte a Sfinţiei sale, mărturisim pe unde este hotarul cel vechi al Buneştilor.”*

Corneliu TAMAŞ